

УДК 636. 4. 082

© 2008

*Бондаренко О.М., кандидат сільськогосподарських наук,
Полтавська державна аграрна академія*

ІСТОРИЧНА РОЛЬ ПОЛТАВСЬКОГО ТОВАРИСТВА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У РОЗВИТКУ ПТАХІВНИЦТВА ПОЛТАВЩИНИ (кінець XIX – початок XX ст.)

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук, професор А.А. Поліщук

Розглядається історична роль Полтавського товариства сільського господарства (кінець XIX – початок XX ст.), яке досить плідно займалося питанням розвитку тваринництва, у тому числі й птиці. Полтавське товариство сільського господарства було одним з ініціаторів та організаторів відродження галузі птахівництва, брало участь в організації поширення та поліпшення малопродуктивної птиці. Особливу увагу товариство зосереджувало на організації виставок, що мало неабияке значення у справі поліпшення птахівництва в Полтавській губернії.

Ключові слова: Полтавське товариство сільського господарства, промислове птахівництво, виставки птиці, конкурс яйценоскості.

Мета дослідження: узагальнити дані, що стосуються історичної ролі Полтавського товариства сільського господарства у розвитку птахівництва на Полтавщині (кінець XIX – початок XX ст.).

Результати дослідження. Полтавське товариство сільського господарства (започатковане у 1865 році) наприкінці XIX та на початку XX ст. було одним з ініціаторів і організаторів докорінного поліпшення місцевих малопродуктивних сільськогосподарських тварин [4].

До кінця 80-х років XIX століття птахівництво було виключно побічною галуззю й служило, головним чином, для власного споживання.

Племінне птахівництво мало характер переважно приватного і спортивного напрямку використання.

Протягом зазначеного періоду на масове поліпшення малопродуктивної птиці не зверталася ніякої уваги, не проводилося майже ніяких заходів для поліпшення й розвитку птахівництва.

У 80-х роках минулого століття продукти птахівництва стали вивозити за межі губернії (в основному, за кордон). Перші спроби виявилися успішними – це дало поштовх до розвитку експорту [3]. З тих пір вивіз за кордон став зростати, досягнувши останніми роками XIX століття значних розмірів (на суму понад сто тисяч рублів щороку).

Полтавщині належало почесне місце серед інших губерній щодо кількості й збуту продуктів птахівництва.

За даними статбюро Полтавського губернського земства, в губернії в 1910 році нараховувалося всього птиці 3774070 штук, із яких курей – 3351525, гусей – 167327 штук.

За 1911 рік із Полтавщини було вивезено живої птиці 482600 пудів [1].

Таким чином, птахівництво поступово набувало промислового характеру.

Промислове птахівництво належить виключно до селянського господарства. Саме тому Полтавське товариство сільського господарства з особливою увагою віднеслося до відродження Полтавського відділу Російського товариства сільськогосподарського птахівництва, яке знаходилося під августейшим патронатом його імператорської величності Великого Князя Петра Миколайовича, засноване ще 1898 року, хоча фактично воно не функціонувало [5].

Товариство віддало в розпорядження відділу птахівництва приміщення для засідань, окрім того допомагало матеріально. Відділ птахівництва, що почав свою діяльність у 1902 році, ставив своїм завданням дослідження стану птахівництва в Полтавській губернії, а також улаштування виставок птиці [6-7].

Із 1904 року Полтавський відділ птахівництва особливо увагу зосереджує на організації виставок, що мало неабияке значення у справі поліпшення птахівництва в Полтавській губернії. Пересувні виставки проводилися щороку як у Полтаві, так і повітах. Відділ птахівництва брав також участь й у виставках столичних (Київ, Москва, С.-Петербург) [8].

Мета виставок птиці – це популяризація серед населення корисних знань із птахівництва та поширення племінних порід птиці.

У виставках брали участь такі губернії: Полтавська, Катеринославська, Харківська, Лівонська, Естляндська, Київська, Чернігівська, Херсонська, Московська, С.-Петербурзька, Яро-

славська. На кожній виставці експонувалися кури, качки, гуси, індики, цесарки, чорні та білі лебеді, лелеки, журавлі, голуби [5].

Так, 1907 року проходила Велика четверта виставка (виставки розміщалися щороку у центрі міста, на одній із площадок Олександрійського саду – нині Корпусний парк), яка за різноманітністю експонатів набагато перевищувала всі, починаючи з 1904 року, попередні виставки. Одної живої птиці на виставці було представлено 644 голови. На цій виставці перше місце належало господарству графа Д.С. Шереметова (с. Гавронці Полтавського повіту). Представлено було такі породи птиці: лангшан і «негри» шовковисті (шовковисті кури: таку назву вони отримали через чорний колір шкіри). Серед експонатів селян-кріпаків перше місце посіло господарство

Г.І. Шкурупія (м. Решетилівка Полтавського повіту). Воно експонувало птицю породи лангшан, минорка, голошиї, плімутрок та пекінських качок [6].

Після закриття кожної з виставок проходив аукціон птиці.

Крім того, полтавчани брали участь у першому конкурсі яйцenessності птиці поширених порід у губернії, який проходив при училищі Харківського землевпорядкування з листопада 1910 по квітень 1911 року [2].

Висновок. Таким чином, Полтавське товариство сільського господарства наприкінці ХІХ – початку ХХ століть було одним з ініціаторів та організаторів відродження галузі птахівництва, брало участь в організації поширення й поліпшення малопродуктивної птиці.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Бондаренко А.Ф.* Труды Полтавской сельскохозяйственной опытной станции. Зоотехнический отдел. – Полтава, 1926. – С. 33-47.
2. *Журавлев Л.* Первый конкурс яйцenessности. // Южно-русская сельскохозяйственная газета. – 1910. – № 41. – С. 11.
3. *Иванов М.Ф.* Сельскохозяйственное птицеводство. – М.: Новая деревня, 1925. – С. 9-10.
4. *Нагасвич В.М.* Полтавське товариство сільського господарства і його вплив на розвиток тваринництва кінця ХІХ – початку ХХ ст. // Дев'ята конференція молодих істориків освіти, науки і

техніки України. – К., 2004. – С. 92-94.

5. О мероприятиях в целях улучшения птицеводства. // Полтавские агрономические известия. – Изд. Типо-Литография И.Л. Фришберга. – Полтава, 1913. – № 2-3. – 10 августа. – С. 5-6.

6. Отчет за 1907 год. Полтавский отдел российского общества птицеводства. – К., 1908. – С. 1-47.

7. Отчет за 1908 год. Полтавский отдел российского общества птицеводства. – К., 1909. – С. 1-30.

8. Передвижные выставки птицеводства в Полтавской губернии. // Хуторянин. – 1909. – № 15. – С. 1854-1855.